

Zpravodaj Klubu kaktusářů Astrophytum Brno

AZET

1/2013

Z činnosti klubu – členské a výborové schůze

Přírůstky klubové knihovny

Kytky s příběhem

Fotka na plakát

Výzva členům

Psalo se dříve

Zde jest test

Kaktusářův rok

Kytka čísla: *Huernia zebrina*

Uprostřed zimního spánku

Nemyslím tentokrát na zimní spánek jako na období klidu mnohých živočichů a našich kaktusů. Pozoruji jej spíše u písčících přispěvatelů našeho zpravodaje. Mohu poděkovat – a rád to činím – pouze Radkovi Čechovi za kytku čísla a za seznam přírůstků do knihovny.

Místo, které tímto způsobem „zbylo“, využiji ke vzpomínce na našeho bývalého předsedu Josefa Moučku. Již několik let mám k dispozici články, které psal zejména pro brněnské noviny Rovnost. Dosud na ně pro dostatek příspěvků nebylo místo, stále jsem je odkládal a teprve dnes využívám příležitost k jejich novému zveřejnění. Máte možnost si po zhruba třiceti letech připomenout, o čem a jak se tehdy psalo. Články jsou ve stejném znění i s případnými chybami. Zkuste si uvědomit a připomenout i styl psaní a jazyk, třicet let je poznat.

Při pročítání těch článků mě rovněž napadlo, že tehdy předseda klubu využíval noviny k propagaci *Astrophyta* a i díky tomu byl možná větší zájem a širší členská základna – ačkoliv se na tom podílelo jistě více faktorů. V člancích nechyběla propagace výstavy, populárně naučné články o kaktusech a v omezeném a šedivějším spektru tehdejšího tisku to bylo jistě docela účinné působení a propagace. Srovnávání s dneškem by vydalo na rozsáhlou sociologickou úvahu. Mnohé se od té doby změnilo, není už třeba snadně proniknout do novin. Nezbyvá, než více využívat třeba internet.

Ani dnes si neodpustím stručné historické připomenutí. Toto číslo *Azetu* vzniká v mezičase mezi prvním a druhým kolem první přímé volby prezidenta. Šance obou zbývajících kandidátů jsou předpokládány dost vyrovnané. V době, kdy čtete tento *Azet*, je rozhodnuto. Zatím je jasné jen to, že o významnější změnu jako voliči nestojíme, nejsme pro ni ještě dostatečně zralí a nejsme ještě dost svobodní, abychom se dokázali řídit vlastním rozumem a srdcem přes manipulaci propagandistického stroje.

Mírně ve stínu zůstává rozsáhlá amnestie od dosluhujícího prezidenta, symbolicky završující jednu ne zrovna povedenou etapu naší historie. Více ve stínu zůstává zvýšení sazby DPH a pátý díl seriálu „Vyslovení nedůvěry vládě“ se stejným koncem jako ty předchozí.

Ani datum zimního slunovratu 21. prosince 2012, k němuž je přiřazován konec jednoho cyklu mayského kalendáře a spousta řečí o konci světa, nepřineslo nic mimořádného.

A rychle zpátky ke klubu, ke kaktusům a k obsahu tohoto čísla. Zmíněné divadlo jednoho herce vám věcl poskytně vedle obvyklých zpráv z činnosti klubu i poněkud podrobnější návrat k nedávným přednáškám proneseným na členských schůzích.

Vstoupili jsme do nového roku, je to čas pro hodnocení, bilancování a uvažování o další činnosti, o dalším směřování a o tom, co pro to sami uděláme. To platí nejen mezi kaktusy a kaktusáři, ale v životě obecně. Připadá mi, že si málo uvědomujeme své možnosti a vliv na všechno kolem nás. Ke své škodě zapomínáme na moudrost obsaženou v těchto citátech a podceňujeme ji:

Malé činy, které člověk uskuteční, jsou lepší, než velké, které plánuje.

Největší chybou dělá ten, kdo nedělá nic v domnění, že to málo, co udělat může, je bezvýznamné.

Pohoda, hezký den

Josef

Členská schůze v listopadu

Schůze začala hodnocením sympózia a vysvětlením předsedy Stuchlíka, jak to bylo se změnou místa konání. Předseda velmi kladně zhodnotil i přednášky. Dále zmínil informace z valné hromady Společnosti – přesněji předal slovo Radkovi Čechovi, který poskytl podrobnosti. Mezi jiným i o změně ceny časopisu Kaktusy. Stanislav Stuchlík dále připomněl, že Atlas kaktusů je již v tisku a dá se zakrátko očekávat. Zároveň poradil, jak objednávat a platit. Radek Čech vzpomenul výstavu sukulentů a spokojenost pořadatele Tomandla s našimi členy, kteří se podíleli na přípravě a exponátech. Pokladník Marek Najvar vyzval ke placení členských příspěvků, řekl nám částky a možné způsoby, jak platit. František Chládek nabídl hliníkové truhlíky a kontejnerky.

Dostalo se i na „společenskou rubriku“. Předseda připomněl významné jubileum našeho člena Vladimíra Chalupy. Známe jej ze členských schůzí, z brigád na přípravu výstavy i jako vystavovatele. S malým dárkem jsme mu popřáli k osmdesátým narozeninám.

Nakonec proběhlo slosování vstupenek. Bylo dlouhé, protože hojně přispěli Josef Odehnal, vytrvalý a obětavý Laďa Kašpar, Jiří Pechman, Laďa Křivánek a paní Ježová. Všem dárcům děkujeme.

Hlavním bodem schůze byla přednáška našeho člena – a hrdého příslušníka blanenské menšiny – Emila Vašíčka. Bohužel nás zklamala technika a dataprojektor pouštěl na stěnu obrázky v divných barvách. Mrzí nás pokažený dojem a Emilovi dáme další příležitost pravděpodobně v březnu. Jako malou náhradu se v Azetu pokusím trochu obšírněji tuto přednášku připomenout.

Emil Vašíček výpráví o svém kaktusářském roku

Schůze výboru v listopadu

Schůze se sešla 13. listopadu u předsedy Stuchlíka. Výbor zhodnotil předešlou členskou schůzi s přednáškou Emila Vašíčka. Byla přijata opatření, abychom se vyhnuli nepříjemnostem a pokažení promítání technickou závadou projektoru. Projednali jsme i přípravu a zajištění prosincové členské schůze a přednášky. V jednání byly i návrhy na opatření klubových suvenýrů, protože dosavadní pomalu docházejí. Důležitým bodem bylo vyhodnocení sympózia; spokojenost s organizací, nízká účast členů klubu, výborné přednášky a diskuse o zajištění stravování. Proběhla i menší diskuse o pořádání takových akcí v budoucnosti.

Členská schůze 7. prosince 2012

Po krátkém přivítání a úvodních informacích přišly na řadu inzeráty na Atlasy kaktusů a květináče. Do slosování vstupenek přispěli pánové Kulhánek, Kašpar, Kolář a Chládek. Výherci byli vyzváni, aby si lístky ponechali, že brzy uvidí, k čemu je budou potřebovat.

Vysvětlení přišlo vzápětí: Předseda Stuchlík, ještě než začal s přednáškou, uvedl svou znalostní soutěž. Věnoval osobně cenu – knihu o kaktusech a stručně sdělil pravidla. Proběhlo losování soutěžících. Padla řada čísel, ne všichni vylosovaní měli zájem a odvahu soutěžit. Tři odvážní se přece po chvíli našli.

Každý soutěžící si mohl vzít k sobě poradce, aby spolu dali dohromady odpovědi na kvízové otázky. Všichni této možnosti využili a své odpovědi psali na papír.

Ve vyrovnané soutěži zvítězil náš mladý člen Lukáš Sedmík s poradcem Radkem Čechem. Blahopřejeme.

Hlavní přednášku měl Stanislav Stuchlík, je to povídání o loňské cestě do Rio Grande do Sul.

Schůze výboru 18. prosince 2012

Výbor se sešel v obvyklou dobu na obvyklém místě. Pořad jednání byl rovněž obvyklý: Hodnocení minulé přednášky, příprava následujících akcí klubu a domluva mimořádného neformálního setkání s pozváním bývalých členů výboru. To se konalo ve vánočním čase podobně jako v minulých letech.

Členská schůze 4. ledna 2013

Nový rok 2013 jsme zahájili členskou schůzí. In formace mám poněkud útržkovité, protože nebylo dobře slyšet.

Na úvod se nám dostalo několik oznámení: Dozvěděli jsme se termín výstavy kaktusů – oproti loňsku je posunutá o den dopředu – od 25. května do 2. června. Nepřítomný knihovník oznamuje termín půjčování literatury – vždy půl hodiny před schůzí výboru, tedy příští knihovna bude 15. ledna od 16.30 do 17. hodiny u Stuchlíků na Jílové 23. V únoru bude výroční schůze s volnou tribunou. Povede ji Petr Metela, zájemci byli vyzváni, aby se přihlásili. U předsedy je možnost předplatit si Atlas kaktusů. Vybírání příspěvků se pozdrželo kvůli nepřítomnosti pokladníka, možnost zaplatit bude ještě v únoru v hotovosti. Petr Metela

zároveň vybírá příspěvek od členů sdružení Gymnofil. Radek Čech nabízí „kroměřížské“ květináčky.

Po obvyklém slosování vstupenek uvítal předseda přednášejícího Ladislava Fábiana, jehož přednášku vám ve stručnosti představím na jiném místě tohoto čísla.

Schůze výboru 15. ledna 2013

Vedle obvyklých bodů jednání – hodnocení minulé členské schůze a přípravy následujících akcí klubu jsme projednávali distribuci zpravodaje, výběr členských příspěvků, nabídku nových knih, nákup externího pevného disku pro zálohování dat, publikování v časopise Kaktusy. Kromě toho jsme se zabývali návrhem zájezdu (poslední sobotu v září do Chrudimi na zavírání sezóny, kdy má výroční cenu Zlatý Alberto dostat náš předseda Stanislav Stuchlík). Diskutovalo se i o tom, zda a jak mají být oznamována významná životní jubilea našich členů a s tím související výzva členům na doplnění údajů a kontaktů. Došlo i na první kroky k přípravě výstavy kaktusů a hledání nového pokladníka, protože Marek Najvar nemůže nadále tuto funkci vykonávat z rodinných a pracovních důvodů.

Byli jsme seznámeni i se zněním některých výročních zpráv připravovaných pro výroční členskou schůzi na únor.

Po schůzi se sešla revizní komise, aby dokončila přezkoumání hospodaření klubu.

Výzva členům

Výbor klubu kaktusářů Astrophytum oznamuje a připomíná svým členům – zejména těm, kteří dosud neposkytli své kontaktní údaje nebo u koho nastala nějaká změna, aby tak učinili při nejbližší příležitosti buď osobně na členské schůzi nebo e-mailem či jiným vhodným způsobem.

Důvod a účel je ten, že máme-li kontakt na vás, můžeme vás snadno a rychle informovat třeba o změnách klubových akcí. Datum narození využijeme pouze pro gratulaci u příležitosti významných narozenin (pokud neuvedete, že si to nepřejete) na členské schůzi nebo v Azetu.

Prosíme vás tedy o doplnění a aktualizaci osobních údajů (datum narození) a zejména kontaktů, tedy adresy bydliště, telefonu a e-mailu. Děkujeme.

Fotka na plakát

Nastal opět čas, abychom vyhlásili v posledních letech stále oblíbenější soutěž o fotografii na plakát. Tedy na plakát k výstavě kaktusů či pro účely propagačních tiskovin.

Podmínky zůstávají nezměněny. Kdokoliv může zaslat nejvýše tři fotografie na adresu redaktora Azetu (najdete ji zcela na konci). Fotografie nechtě jsou původní, neupravované, nezmenšované. Měly by zobrazovat kaktus, nejlépe kvetoucí a měly by na první pohled zaujmout a nalákat oko diváka na plakát.

Hodnocení a výběr bude probíhat podobně jako v minulých letech. Nejprve budou odstraněny případné nevyhovující snímky, ostatní budou anonymizovány a poskytnuty členům výboru. Každý vybere tři, které považuje za nejlepší a přidělí jim 3, 2 a 1 bod. Nakonec to sečteme a vyhlásíme.

Redakce si vyhrazuje právo upravit fotografii pro potřebu tisku a použít ji na propagační tiskoviny k letošní výstavě. Bude-li prostor, zveřejníme nejlepší nevítezné obrázky v Azetu. Cenou pro vítěze bude jeho fotografie na plakátu výstavy a vyhlášení na členské schůzi a ve zpravodaji.

Pokud k některé fotografii napíšete několik řádků, třeba krátký příběh, kousek povídání, máte zaručeno, že i když nezvítězí, najde se pro ni čestné místo v Azetu.

Uzávěrka bude vyhlášena na členské schůzi, raději prosím neotálejte.

Huernia zebrina N. E. Brown

Kytka čísla, kterou jsem si pro vás tentokrát připravil, se jmenuje *Huernia zebrina*. Popsána byla již v roce 1909 a náleží do čeledi *Asclepiadaceae* (klejichovitě). Celá čeleď má asi 415 rodů s téměř 4000 druhy a vyznačuje se překrásnými květy, ovšem vadou na kráse je nepříliš libá vůně. V rodu *Huernia* existuje asi 70 druhů a pochází z jižní a východní Afriky. Jsou typické žebnatými bezlistými stonky pokrytými zašpičatělými dužnatými výstupky. Květy jsou složené z pěti laloků.

Vraťme se ale k zobrazené rostlině, která se vyskytuje v těchto státech: Namibie, Botswana, Zimbabwe, Mozambik, Jihoafrická republika a Svazijsko. Stonky mají 4–5 žeber s dužnatými výstupky. Rostlina velmi odnožuje a vytváří tak nízké spletné porosty. Jednotlivé stonky dorůstají pouze 6–8 cm délky a jsou pěti či šestižebné. Rostlina je velmi charakteristická svým květem. Ten má tvar pěticípé hvězdy, jeho střed je červený a vypouklý, okvětní lístky výrazně červenobíle pruhované. Kromě základního poddruhu existuje ještě subsp. *magniflora*, která se liší delšími, robustnějšími, většinou čtyřžebnými stonky, rostoucími v mnohačetných skupinách. Květy jsou hodně variabilní v barvě a velikosti (do 8,5 cm). Nikdy nechybí zebří motiv, rozdílný je však jeho přechod k jednobarevnému středu. Někdy je ostře ohraničený, jindy přechází pozvolna.

Pěstování nečiní žádné větší potíže, pokud dodržíme standardní zásady platné u sukulentních rostlin. Potřebuje propustný substrát, kdo chce, může použít opévanou pemzu, vhodná je i drenáž na dně pěstební nádoby. Zálivku provádíme v mírných dávkách od jara do podzimu, v zimě však výrazně prodloužíme interval mezi jednotlivými zálivkami. Během sezony má rostlinka ráda spíše polostín, v zimě je to přesně naopak. Teplota během růstu je víceméně daná stanovištěm, v době stagnace bychom měli teplotu snížit. Protože obecně čeleď *Asclepiadaceae* přitahuje všemožné škůdce, je dobré alespoň jednou za sezonu rostlinky preventivně prolít některým vhodným prostředkem, hlavně proti kořenovce. Množení je také velmi jednoduché. Vzhledem k trsovitému růstu se nabízí řízkování, rostlinky velmi ochotně zakořeňují. Pokud dodržíte výše uvedené podmínky, odmění se vám v další sezoně nepřehlédnutelným množstvím nádherných květů.

Text a fotografie na titulní stránce Radek Čech

O oblíbenosti této rostliny svědčí i množství obrázků, které se dají najít na webu. Objevila se i na poštovních známkách – kde jinde, než v Jihoafrické republice.

Přírůstky v klubové knihovně

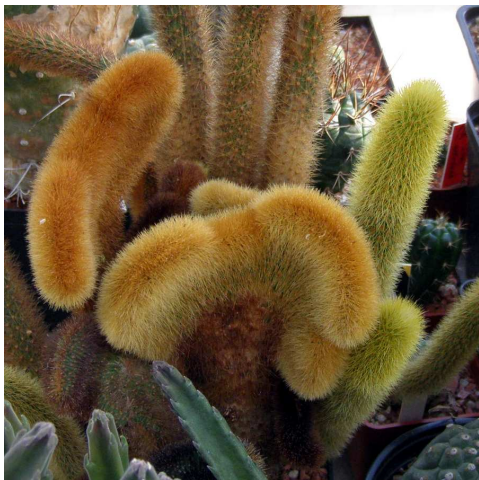
Autor	Název	Rok	Jazyk	Číslo
Woźniak Jerzy	Ariokarpusy		pol.	1096
Sadovský O., Schütz B.	Die Gattung Astrophytum		něm.	1097
	Atlas kaktusů 2011 (XXVI.)	2011	česky	1098
	Kaktusy 2010	2010	česky	1099
	Kaktusy 2010	2010	česky	1100
	Kaktusy 2010	2010	česky	1101
	Piante Grasse 1999 2000 2003		it.	1102
	Piante Grasse 2004–2005		it.	1103
	Piante Grasse 2006–2007		it.	1104
	Piante Grasse 2008–2009		it.	1105
Kunte, Gratias, Pavelka	Encyklopedie kaktusů a jiných suk.		česky	1106
Maruška Jan	World off Tillandsias		foto	1107
	KuaS 2010	2010	něm.	1108
	Mitteilungsblatt GÖK 2011	2011	něm.	1109
Donati D., Zanovello C.	Epithelantha 2011	2011	ang.	1110
Labanc Juraj	Zoznam vyobrazení kaktusov a ostatných sukulentov (1945–1992)	2011	slov.	1111
Donati D., Zanovello C.	Echinocactus	2011	ang.	1112
	Minimus č. 1–20, 31–43		česky	1113
	Cactus & Co. XIV-1 r. 2010	2010	ang.	1114
	Mitteilungsblatt GÖK 2010	2010	něm.	1115
Matuszewski G., Hinz S.	Thelocactus	2011	pol./n.	1116
	Mitteilungsblatt GÖK 2009	2009	něm.	1117
Haberer M., Graf H.	Mrazuvzdorné sukulenty a kaktusy	2012	česky	1118
Sarnes E. a N.	Cactus de Patagonia	2012	ang./n.	1119
	Atlas sukulentů (2012)	2012	slov.	1121
	KuaS 2011	2011	něm.	1123
	Cactaceae etc.	2010/11	slov.	1124
	Kaktusy i ostatne sočnice	2004	srb.	1125
Matulová R., Maule J.	Jak pěstovat sukulenty	2012	česky	1126
	Kaktusy 2011	2011	česky	1127
	Kaktusy 2011	2011	česky	1128
	Kaktusy 2011	2011	česky	1129

Rozkvetlé mammilopsis

„Dětičky“ ze samovýsevu leuchtenbergie

Kristátní hildewintera

Roubovací aparát v akci

*Jedno ze setkání blanenské menšiny
Výběr z přednášky Emila Vašíčka*

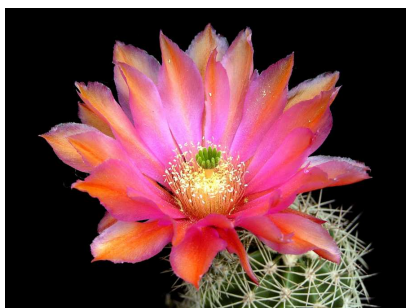
Cereus aethiops Gyorujbarát

Cleistocactus juyujensis Klotton

Coryphantha vivipara v. *neomexicana* Parádi

Echinocereus roetteri Dufek

Gymnocalycium quehlianum var. *zantnerianum* Takács

Melocactus peruvianus Danzi

Ferocactus santamaria

Echinofossulocactus pentalophus

Výběr z přednášky Ladislava Fábiana

Je libo testík?

Prosincovou členskou schůzi oživil předseda Stuchlík vědomostní soutěží z historie brněnského kaktusářství. Šlo o test s výběrem jedné správné odpovědi na každou položenou otázku. Pokud jste už zapoměli nebo jste v prosinci na schůzi chyběli, máte jedinečnou možnost „stříhnout si“ test jen tak pro sebe. Nic nevyhrajete, nic neriskujete, nikdo se vás nebude ptát, jak jste dopadli, nejste omezení časem. . .

1. Dlouholetý předseda Josef Moučka často vzpomínal na manžele, kteří jej ke pěstování kaktusů přivedli. On pěstoval mamilárie, ona echinocereusy. Jejich křestní jména byla Jaroslav a Heda. Jaké bylo jejich příjmení?

- a) Pohankovi b) Pospíšilovi c) Procházkovi

2. Architekt Otto Eisler se podílel na vybudování:

- a) Kavárny Éra b) Pavilónu A na Výstavišti c) Zoologické zahrady

3. Bedřich Jajó byl ve velmi dobrém kontaktu s významným zahraničním kaktusářem. Byl to:

- a) Kurt Backeberg b) Franz Buxbaum c) Friedrich Ritter

4. František Neumann se na stáří odstěhoval z Brna z Černopolní ulice do brněnského okolí. Je to:

- a) Babice b) Ochoz c) Podolí

5. Jan Bouška pěstoval své kaktusy v domě poblíž brněnské kulturní památky, kterou je:

- a) Jurkovičova vila b) Vila Tugendhat c) Zderadův sloup

6. Zdeněk Fleischer byl kromě praktických znalostí v zahradnictví vybaven i teoreticky, protože studoval na několika zahradnických školách. Na jedné z uvedených škol ale nestudoval:

- a) Lednice b) Klosteneuburg c) Praha

7. Jan Pechánek napsal knihu, která se jmenuje:

- a) Rod *Astrophytum* b) Rod *Echinofossulocactus* c) Rod *Thelocactus*

8. Antonín Hlinecký se věnoval pěstování jihoamerických kaktusů různých rodů, jednomu rodu se však nevěnoval:

- a) *Gymnocalycium* b) *Matucana* c) *Rebutia*

9. Otakar Sadovský si oblíbil rod *Astrophytum*, napsal o něm dvě knihy, přičemž spoluautorem knihy *Die Gattung Astrophytum* byl:

- a) Alberto Vojtěch Frič b) Walter Haage c) Bohumil Schütz

10. Jiří Macháček byl jedním ze zakládajících členů sekce zabývající se pěstováním kaktusů rodu:

- a) *Echinocereus* b) *Gymnocalycium* c) *Notocactus*

11. Bohumil Schütz, jedna z nejvýraznějších osobností brněnského kaktusářství, napsal řadu publikací s kaktusářskou tematikou. Jednu z těchto knih ale nenapsal

- a) Rod *Gymnocalycium* b) Vzpomínky starého kaktusáře c) Život s kaktusy

12. Josef Hovorka – dlouhá léta pokladník *Astrophyta* i Svazu českých kaktusářů hovořil několika jazyky. Jeden z těchto jazyků ale neovládal. Byla to:

- a) Maďarština b) Němčina c) Ruština

13. Josef Moučka byl hudebník, v brněnské filharmonii hrál na nástroj:

- a) Kontrabas b) Housle c) Violoncello

Inspiraci čerpal Stanislav Stuchlík v knížce *Vzpomínky starého kaktusáře* od Otakara Sadovského. Správné odpovědi najdete na poslední stránce čísla nad tiráží.

Psávalo se před léty...

Konečně se dostává na v úvodníku zmíněnou pozůstalost někdejšího předsedy Josefa Moučky. Vybral jsem dva články obecnějšího charakteru, které se hodí k tomuto období a přinášejí připomenutí jak historické, tak odborné.

Vzhledem k tomu, že na dříve otiskovanou korespondenci Vojtěcha Friče a brněnských kaktusářů byly různé ohlasy – od souhlasných až po odmítavé, zajímá mě, zdali takové „retro“ články mají v Azetu místo nebo zda se sem podle vás nehodí. Můžete případně napsat, co byste v Azetu uvítali, na kolik se máme držet „suchého“ zpravodajství, jaká témata a mimotémata jsou podle vás vhodná, jak moc Azet čtete a co vás zajímá nejvíce. Rád se jako redaktor přizpůsobím zájmu vás členů, čtenářů a upravím obsah podle vašich přání, nebudou-li příliš rozporná a nereálná. Zpětná vazba mi dost chybí. Děkuji za případné připomínky a náměty. Teď však zpět ke psacímu stroji pana Moučky.

Trochu teorie

S úzkostí sledují kaktusáři teploměr, věří, že proti všem předpovědím bude letošní zima milosrdná, rozpomínají se na den poslední zálivky, snad ne příliš pozdní a vydatné. Teď už se dá jen čekat, zabývat se budoucností, prohlížením katalogů semen a plánováním „kam to všechno dám, až to rozsadím“. Zbude však dost času k prohloubení botanických znalostí a četbě kaktusářské literatury. Přibývá jí i v češtině a je jí dost v cizích jazycích. Jazyk kaktusářský se hemží odbornými výrazy a je dobré uvědomit či upřesnit si jejich význam.

Od doby, kdy C. Linné zavedl u rostlin binomickou nomenklaturu, tj. rodový a druhový název, snaží se člověk-botanik zařadit všechny příslušníky *regnum vegetabile* do kmenů, řádů, rodů a jiných skupin, což se mu i u čeledi *Cactaceae* více méně daří, neboť mezinárodní pravidla botanické nomenklatury (ICBN) ponechávají taxonomům a tvůrcům systémů dostatečně široký prostor pro odlišné názory. Výsledkem jejich studií jsou pak změny druhových epitet, rodových zařazení apod., se kterými nemusíme bezvýhradně souhlasit, ale je dobré je znát. Stane se, že některý druh ztratí své jméno, poněvadž jeho popis je neplatný čili invalidní. Naopak se stávalo, že tentýž taxon byl popsán více autory pod různými jmény. Prioritu má název nejdříve publikovaný, ostatní rozšiřují řadu synonym.

Názorové rozdíly autorů se projeví nejčastěji v taxonech nižších kategorií, kterými jsou druh – *species*, odrůda – *varietas* a tvar – *forma*. Popisy se v moderní době nedějí tak překotně, ba předchází jim několikaleté studium dostatečného množství rostlinného materiálu a znalost prostředí, ve kterém druh roste. Pak teprve následuje popis s latinskou diagnózou holotypu, tj. rostliny, podle níž byl taxon popsán a kterou je nutno herbarizovat. Dodržování těchto zásad je vyžadováno teprve od roku 1935 a není divu, že předtím mnohý variabilní druh z neznalosti nebo z obchodních důvodů „vlastnil“ celou řadu jmen. Ke zjištění platného názvu je pak třeba takřka detektivního pátrání v literatuře. Nové sběry jsou v dnešní době vedeny pod polními čísly a názvy nalezišť tak dlouho, dokud se při pěstování v kultuře nezjistí, zda jde o již známý druh nebo novinku. I když zrovna nemíníme popsat bezejmennou rostlinu v naší sbírce nebo vystopovat její správný název, je dobré otevřít občas kterýkoliv ročník časopisu nebo knihu o kaktusech. Všechny jsou moudré a prohloubí náš pohled na rostliny, až přijde jaro.

Josef Moučka, Rovnost 7. 12. 1985

O kaktusech česky

Kaktusářská praxe je nutně spjata alespoň se základními znalostmi teorie. Vyplývá to už z latinských názvů kaktusů a morfologických výrazů. Každoroční dlouhé čekání na jaro zkrátí nejen prohlížení ceníků s mučivými otázkami „co si mám ještě do sbírky opatřit“, ale slouží i k rozšíření vědomostí pomocí literatury. Znalost cizích jazyků není zcela nutná, neboť česká literatura, i když ne příliš bohatá, je natolik obsáhlá, že poradí začátečníkům, poučí pokročilé, informuje znalce, uspokojí čtenáře i potěší bibliofily.

První známou publikací je Sodomkovo Pěstování kaktusů z r. 1909. V meziválečných letech obohatily kaktusářskou literaturu čtyři svazky, a to Seidelovy kaktusy, sukulenty a jejich pěstění (1923), Pěstování kaktusů J. Těšitele (1924), Moje vzpomínky kaktusářské od A. Záruby (1929), ale nejvyšší pozornost za tohoto období si zaslouží obsáhlé dílo O. Smrže O kaktusech s předmluvou zasvěceného kaktusáře K. Čapka.

V r. 1947 vyšla v edici „Češi, kteří objevili svět“ brožurka A. Humplíka, věnované A. V. Fričovi a o téže legendární postavě v r. 1983 kniha plná fotografií, dopisů i zápisků z pera samotného Friče od Ing. J. Crkala. Šedesátá a pozdější léta byla na kaktusářskou literaturu bohatší. V té době se na trhu objevila práce tří pražských autorů Pažout–Valníček–Šubík Kaktusy, Šubíkovy Kaktusy s barevnými ilustracemi J. Kaplické, později O kaktusech J. Jelínka, ale především znamenité Pěstování kaktusů brněnských znalců Z. Fleischera a Dr. Schütze, které díky své oblibě došlo druhého vydání.

Výbornými pomocníky v praxi jsou sborníky, metodické texty, hlavně pak monografie vydávané základními organizacemi ČZS (Brno, Chrudim, Ostrava, Praha). Nákladem Vlastivědného ústavu v Olomouci byla od roku 1962 vydána série téměř 80 svazků s názvem Fričiana od různých autorů, zabývajících se problematikou druhů, rodů či biotopů. Víc mají výhodu členové klubů, kterým k tomu, aby byli „up to date“ slouží časopis Kaktusy, informující o všem ve světě kaktusářském. Za zmínku stojí, že práce našich autorů jsou vydávány i v cizině, někdy dokonce jen pro cizinu, a jest si přát, aby nové poznatky, nikoliv jen v podobě článků či drobných informací, nýbrž zpracovány do obsáhlejší knižní formy se častěji dostaly do rukou na šich čtenářů.

Josef Moučka, Rovnost III 1986

Kytky s příběhem

Jak jinak pojmenovat lednovou přednášku Ladislava Fábiana, našeho dobrého známého ze zájezdů – naposledy loni – a z přednášek u nás v Brně. Připravil si pro nás povídání s obrázky rostlin často méně pěstovaných, které si však zaslouží připomenutí. Předkládám vám z ní neucelený kaleidoskop postřehů.

Na příběhu jedné aloe, kterou přednášející dostal a provizorně si ji pojmenoval, ukázal, jak také mohou vznikat názvy rostlin. Připravoval článek do časopisu a zapomněl opravit jmenovku. Papír to unesl a možná se někdy setkáte se zvláštním názvem, který nikde jinde nenajdete.

Ariokarpusy – nevím, jestli znáte slavného maďarského básníka Alexandra (Sándora) Petöfiho, který kdysi napsal o Vysokých Tatrách: „Obdivujuj vás, ale nemilujuj“ – tak jsem na tom s ariokarpusy. Obdivujuj je, ale nepřišel jsem jim na chuť. Ani je nekupuji, nepřišel jsem na to, že je potřebujuj. I když je po letech umím už trochu rozlišovat.

Astrophytum – uviděl jsem je u jednoho maďarského zahradníka a koupil jsem je v domnění, že je to *crassispinum*. Nakonec jsem zjistil, že to nemůže být, ani jsem nevypátral jejich původ... Pěkně kvetou, dala i semena.

Ohromně vlasaté cereusy dovezené holandskými obchodníky. Je to *Pilosocereus* nebo *Austrocephalocereus*, velmi pěkná rostlinka citlivá na přemokření, neroste příliš rychle a pod střechou zůstává dlouho krásně vlasatá.

Na aylosterách ukazoval Laco podobnosti a rozlišnosti a zamyslel se nad oprávněností odlišného pojmenování těch rostlin.

Ani kleistokaktusy nejsou široce rozšířené, přesto ve své velikosti pravidelně kvetou a dávají semena.

Na otázku, proč má tolik obyčejných kytěk jako echinopsisy, odpovídá: „Proto, že takové ariokarpusy má každý, zatímco tyto mám jen já“.

Zamýšlel se i nad tím, jak vyslovovat názvy rostlin, je to určitě závislé na zvyklostech jazyka, do něhož rostliny se svými názvy pronikly (např. *Cochemia*). U nich zmínil, že kvetou ty, které má venku na rozdíl od rostlin pěstovaných ve skleníku. Snesou výkyvy teplot, přežily i -7°C .

O kopiapoích zmínil, že kupodivu snesou více vody, než se traduje, rostou pomalu a srovnává jejich přírodní podmínky.

Odmítá sprašovat (např. u koryfant) odlišné lokální formy, které se vzájemně nekříží ani v přírodě.

Ladislav Fábíán se neštítí ani sukulentů, jak jsme se přesvědčili i na zájezdě. Pěstuje krásy, kotyledony, kosmatcovité apod.

Další jeho bolesti jsou diskokaktusy. Ještě před čtyřmi roky jsme u něj mohli vidět pěknou sbírku. Docela se jim dařilo. Jednou však přijeli kaktusáři z Maďarska a protože byl Laco zrovna ve finanční tísní, domluvil se s nimi na pětistovce za kus bez ohledu na velikost. Odesli si úplně všechny, V souvislosti s diskokaktusy vzpomíná dále na výpadek topení po sedm nocí za sebou ve skleníku při dvacetistupňových mrazech a kromě těch, které byly na vlastních kořenech, všechny přežily. Nejsou tak citlivé, jak se traduje a běžně je v zimě temperoval na 10°C . Kvetou krátce, květy voní a jsou cizosprašné.

Ani echinocereusy nejsou podle Ladislava tak rozšířené, jak by si zasloužily, Třeba *E. velteri* – údajně jde o přírodní hybrid. Rostliny jsou stejné, ale každá má jiné květy. Široké pole působnosti pro experimentátory.

Každý otec má rád všechny své děti, ale každé trochu jinak. Tak uvedl své povídání o echinofosulokaktusech. Přivedl jej k nim jeden starý kaktusář a poskytl mu semena velmi vzácných rostlin, kterých si hodně cení. Viděli jsme, že rostliny jsou krásně vytrněné, pěstuje je venku, bohužel se některé spolu sprašovaly a nedá se zaručit pravost druhů. Pouze, když chce mít čistá semena, zavírá je Laco do skleníku a opyluje sám. Ověřil si, že do skleníku mu opylovači nelétají, protože uměle neoppylené rostliny nedaly semena. Venku naopak někdy stačí k přenesení pylu vítr. Je nepřitelem zejména bezhlavého křížení a snaží se udržovat čisté kultury. Vzpomíná na skvosty, které má původem od pana Pechánka a které se už asi nenajdou ani ve volné přírodě.

Ladislav se pochlubil i echinopsisy, které nenechává jen na roubování, dovede se radovat i z jejich květů. I ty mu ve sbírkách našich kaktusářů docela chybí. Zajímavá byla i úvaha o tom, jak vyvrací pověru, že naše echinopsisy jsou převážně hybridy. Zdůvodňuje to

logicky tím, že za starých časů domácí pěstitele nemnožili rostliny semeny, nýbrž mnohem snadněji odlamováním odnoží, které rostly rychle a samy. Ačkoli jsou to univerzální a velmi odolné podložky, přimlouvá se, abychom je pěstovali jako kytky.

Eriosyce – grusoačky jižní Ameriky – opět je mezi nimi nesmyslně namíchána spousta dalších taxonů.

A pak thelokaktusy, feroaktusy, gymnokaktusy, gymnokalycia, hamatokaktusy...

Zajímavá byla vzpomínka na dobu před rozdělením Československa. Byla to doba šílenství kolem CITES. Přednášející byl první v celé republice, kdo své rostliny pečlivě zaregistroval. Dočkal se i kontroly a nedokázal přesvědčit zarputilou úřednici o tom, proč své hawortie nezaregistroval jako ariokarpusy.

Neuvěřitelně mi připadalo, kolik druhů je zimo nebo mrazuvzdorných. Pochopitelně je, že většinou rostlin vyhovuje volná kultura, u některých je více nutno dávat pozor na přemokření, jiné jsou naopak za vodu velmi vděčné. Nepochybně musíme ovšem zohlednit místní klimatické podmínky. Úrodná a slunná podunajská nížina poskytne rostlinám odlišné podmínky než Brno a široké různorodé okolí.

Ke konci bylo méně povídání a rychlejší promítání, abychom mohli skončit v sedm hodin. I tak přednáška trvala hodinu a tři čtvrtě. Mít trochu pohodlnější sezení, dala by se klidně ještě hodinka vyžet.

Rok kaktusáře Emila

Jak již bylo naznačeno, protože zůstalo docela dost místa pro písnička a protože chci drobně vynahradit Emilovi Vašíčkovi technickou závadu s barvami projekce, vybírám ze záznamu jeho přednášky pár nejzajímavějších „kousků“.

Na úvod poděkoval Emil za důvěru a prohlásil, že ji nehodlá zklamát.

Rok kaktusáře začal v zimě 2011, kdy popsal, jak ošetřuje rostliny doma v kotelně. Řeže, zmlazuje, když se před tím mírně posilnil, aby se nebál. Přerostlé nevzhledné trsovité kytky zmladí, zkontroluje a zároveň namnoží. U některých rostlin při přesazování objeví semenáčky ze samovýsevu.

V únoru pomalu končí zima, mezitím má pod zářivkou výsevy s termostatem a časovým spínačem na světlo.

Rostliny zazimovává Emil Vašíček ve venkovním skleníku na zahradě. Skleník má tvar navržený tak, aby využíval co nejvíce slunečního světla. Kromě toho chrání rostliny ještě fólií, aby do nich nedopatřením nezateklo.

Zajímavou historkou bylo uzdravování feroaktusu silně napadeného vlnatkou, který mu přinesla jeho známá. Na vyšťourávání to nebylo. Ani do chemie se nechtěl pouštět. Potfora se musí vyhnat horkem. Vsadil tedy na fén. Zapnul jej a ... prostě to přehnal. Ze začátku to šlo, ale nezkušenost... Kytka sice neshořela, ale už ji nezachránil. Jediným úspěchem bylo, že vlnatku zahubil spolehlivě. Kamarádka nakonec dostala jiný kaktus, ani to nepoznala a všichni byli spokojení.

Kaktusáři se vzájemně navštěvují a Emil je dobrým a příjemným hostitelem, jak jsme se před časem přesvědčili s Honzou Ziegrosserem. Tehdy v dubnu byl skleník už rozkvetlý a bylo to velmi příjemné. Emil naznačil, že má návštěvy rád. Pochlubí se, povykládá si a kousek pohoštění se vždycky najde. Stačí zavolat dopředu.

Dále následovalo povídání o nejrůznějších kaktusech a o způsobu pěstování. S botanického názvosloví nedělá vědu, kytky pojmenovává tak, jak je získal a když na to přijde, nechá se poučit a názvy opraví. Z rostlin, které mě zaujaly trochu více, vybírám.

Pěstuje i mamilárie a dolichotelata jako rozšířené a oblíbené kytky. Dalšími oblíbenými jsou obregonie. Není snadné je dostat do velikosti 2 cm. Potom už to jde snadno. Nemohou chybět ani astrofity a lofofory. Ty po sklizni semen češe zubním kartáčkem, aby vypadaly hezky. Klasika – při jarním přelítí rostliny rády praskají. Pak nezbývá, než čekat, než se rostlina trochu spraví a pustí odnože, aby měla pokračovatele. Mamilopsisy mu ochotně kvetou, přisuzuje to chladu a dostatku světla.

Encefalokarpusy má všechny pravokořené, prakticky je neroubuje. Rostou sice pomaleji, ale při opatrné zálivce se odvděčí krásnými květy. Má rád i soehrensie, ačkoliv jsou to kytky pro trpělivé. Na první květ se čeká i dvacet let. *Echinocereus possegeri* – velká nádherně kvetoucí – nepadne se fotit a zvláštní je tím, že odnožuje nahore. Obdivuje a pěstuje i další echinocereusy, matucany, acanthocalycia, neochilenie, oroye, výčet by byl dlouhý. Na první pohled převládá mexiko a sever, nezanevřel však ani na jihoamerické rostliny.

Kaktusáření je i záležitost společenská a tak nebylo možné nepřipomenout Josefa Mikuláše, od něhož má mnoho rostlin a semen a s nímž udržuje kontakt. Vzpomněl i návštěvu u p. Übelmanna, o níž jsme v Azetu rovněž psali před pár lety. Emil nezapomněl ani na nedávno zesnulého Oldřicha Pohla. Vzpomínal na jejich kaktusářská setkání, třeba za účelem kolektivního roubování rostlin, i s dalšími přáteli z okolí.

Nechyběly ani technické finty například plech z dvířek od kamen na čištění semen například ze sklerokaktusů. Žádné se nezatoulá, po rovné ploše se odkutálejí a dají se snadno vybrat. Z dalších technických vychytávek používá Emil třeba přidržovátko na roubování.

Emil přiznal i věci, které se mu nepodařily. Třeba zkoušel pěstovat echinomastus pravokořenně a teprve, když mu jedna rostlina odešla, tu druhou pokorně narouboval, aby si ji udržel. Nebo zkoušel opakovat přípravu pasacany na roubování – opalování trnů – jak nám kdysi předváděl na jedné z přednášek pan Harašta, ovšem nepovedlo se to, jak očekával a raději se vrátil k osvědčeným věcem jako jsou nůž, nůžky a olamování.

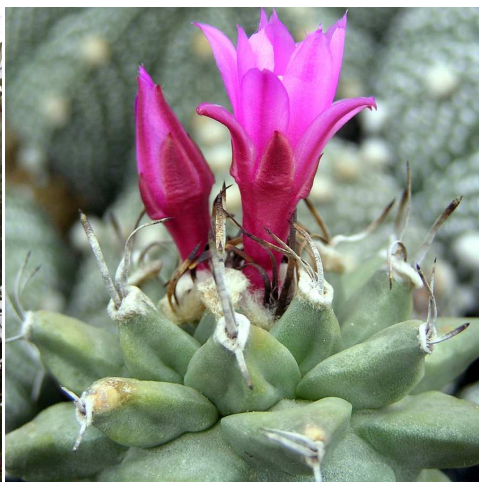
Představil i svůj velký skleník na střeše dvojdomku, svou velkou chloubu a domov mnoha kaktusů. Důmyslně odchytává dešťovou vodu na zálivku a co je navíc, využívá ke splachování. Fantastické venkovní točité schodiště a výtah dokreslují technickou zručnost stavitele a majitele.

Rád se chlubí hybridy pocházejícími od pana Fleischera. Má i nějaké sukulenty a tilandsie, je však velmi opatrný, aby nevytlačily kaktusy, které jsou prvořadé a které má nejraději.

Před koncem přednášky jsme se podívali ještě letmo do sbírek Emilových přátel z okolí, s nimiž se schází třeba při příležitostech narozenin. Čas do sedmé hodiny večerní utekl v usměvavé atmosféře docela rychle a ještě mnoho obrázků a vyprávění zůstalo. Něco přidá a bude ještě na jednu přednášku v tomto roce. Možná i vám mnohé z této přednášky připomnělo články z Azetu posledních let. Zkuste jimi zalistovat.

Pilosocereus palmeri Klbík

Turbincarpus alonsoi

Ještě z přednášky Ladislava Fábiana

Výbor klubu po schůzi 15. 5. 2012 u Stuchlíků. Zleva stojící: Jaroslav Kašparovský, Lubomír Hrubý, Jiří Peňás, Jan Ziegrosser, Marek Najvar, Petr Metela, Radek Čech, v přízemí Karel Kašpárek, Josef Polách a Stanislav Stuchlík a zcela m. o. nepřítomný Tomáš Kulhánek

Správné odpovědi na kvíz Stanislava Stuchlíka 1a, 2c, 3a, 4b, 5b, 6c, 7b, 8b, 9c, 10b, 11b, 12c a 13c

Azet – zpravodaj Klubu kaktusářů Astrophytum Brno – Neprodejně – Redakce, jazyková úprava, sazba: Josef Polách – sazba systémem \TeX s použitím písma Lido – tisk: Tiskárna Indra – vytvořeno s použitím legálního a svobodného softwaru – aniž bylo vědomě ublíženo živým tvorům – v článcích byly opraveny jazykové a typografické chyby, beze změny smyslu sdělení, není-li uvedeno u příspěvku jinak – připomínky, náměty, příspěvky prosím na adresu josef@polach.org